

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

за напрямом «Управління організацією нагляду, контролю у сфері
запобігання надзвичайним ситуаціям»

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ
Львівського державного університету
безпеки життєдіяльності
Голова Вченої ради

Мирослав КОВАЛЬ
(протокол №167 від «23» 07 2022р.)

Освітня програма підвищення
кваліфікації вводиться в дію
з «14» 07 2022 року
(наказ №140 від «14.07.2022р.)

РОЗРОБНИК:

Віталій ЛЮБЛІН, доцент кафедри ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій інституту післядипломної освіти Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, к.ю.н., доцент.

ВНЕСЕНО:

Кафедрою ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій інституту післядипломної освіти

Протокол № 1 від «13» 06 2022 р.

РЕКОМЕНДОВАНО:

Науково-методичною радою інституту післядипломної освіти

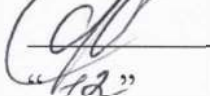
Протокол № 1 від «13» 06 2022 р.

ПОГОДЖЕНО

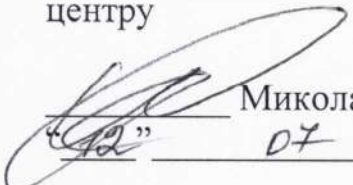
Проректор з навчальної та методичної роботи

 Дмитро ЧАЛИЙ
«12» 07 2022 р.

Начальник інституту післядипломної освіти

 Володимир СЛОБОДЯНИК
«12» 07 2022р.

Начальник навчально-методичного центру

 Микола СИЧЕВСЬКИЙ
«12» 07 2022 р.

1.ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Освітня програма для підвищення кваліфікації осіб начальницького складу органів та підрозділів служби цивільного захисту за напрямом «Управління організацією нагляду, контролю у сфері запобігання надзвичайним ситуаціям» розроблена на основі сучасної державної освітньої політики, стратегії реформування освіти в Україні і глибоких професійних знань у сфері цивільного захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій різноманітного характеру. Одним з основних видів професійної підготовки працівників ДСНС є підвищення кваліфікації, порядок проведення якого визначенні наказом МВС України від 26.05.2020 № 412 «Про затвердження Порядку підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту».

Цільова група: особи начальницького складу органів та підрозділів служби цивільного захисту.

Обсяг: програма складається із двох змістовних модулів: загальної і професійної підготовки.

Навчальний план програми передбачає 105 академічних годин – 3,5 ECTS-кредита.

Форма підвищення кваліфікації: програма передбачає очно - дистанційну форму навчання.

Дистанційна форма навчання відбувається на базі навчальної інтернет-платформи «Віртуальний університет» на сайті Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Доступно: www.ubgd.lviv.ua/moodle.

Очна форма навчання організовується університетом шляхом проведення:

- інтерактивних лекцій;
- семінарських занять;
- практичних занять;
- дискусій (тематичних, подіумних);
- конференцій (з обміну досвідом, підсумкових, наукових, інтернет-конференцій тощо);
- самостійної роботи у вигляді моніторингу та оцінки результатів пропонуваніх освітніх змін.

Напрями підвищення кваліфікації: управління змінами та прийняття ефективних рішень, комунікація та взаємодія, лідерство, здійснення державного нагляду (контролю) у сфері запобігання надзвичайних ситуацій, впровадження змін та прийняття ефективних рішень, інформаційна безпека, дотримання прав людини та протидія дискримінації, формування корпоративної культури та

іміджу, цифрова грамотність та кібербезпека, удосконалення рівня володіння державною мовою, запобігання корупції та забезпечення доброчесності.

Мета: підвищення методичного та практичного рівнів професійних компетентностей фахівців, які потрібні для запобігання виникненню пожеж, обмеженню їх розвитку, убезпечення людей, захисту матеріальних цінностей, докільля від впливу небезпечних чинників пожежі, а також створення умов для пожежогасіння, для створення і підтримання здорових та безпечних умов праці, життєдіяльності людини, забезпечення цивільного захисту, техногенної безпеки, а також реагування на надзвичайні ситуації та ліквідацію їх наслідків.

Основні завдання програми:

- ознайомлення з основними положеннями прав, свобод та обов'язками людини і громадянина, поняттями та засадами запобігання і протидії корупції;
- забезпечення розуміння основних напрямів реформ в органах та підрозділах служби цивільного захисту в контексті діяльності служби;
- опрацювання сучасних методик і технологій організації та здійснення консультування щодо професійного розвитку;
- набуття навичок розв'язувати тактичні задачі з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;
- закріплення теоретичних знань із організації і тактики дій підрозділів при ліквідації пожеж;
- розвиток тактичного мислення під час оцінки обстановки та визначення вирішального напрямку оперативних дій;
- приймання рішень на гасіння пожежі;
- проведення рятувальних робіт в різних умовах;
- ознайомлення із особливостями надання психологічної підтримки у працівників органів та підрозділів цивільного захисту в процесі їхнього професійного зростання.
- набуття вмінь правильно застосовувати вимоги законодавства у вирішенні практичних питань;
- ознайомлення з інноваційними формами професійного розвитку працівників, із специфікою забезпечення і здійснення основ організації ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться

Головна ідея підвищення кваліфікації осіб начальницького складу органів та підрозділів служби цивільного захисту полягає в забезпеченні індивідуально-особистісного та професійно-діяльнісного самовдосконалення слухачів на основі активізації їхньої базової освіти, набутого професійного та життєвого досвіду відповідно до індивідуально-особистих інтересів, соціальних запитів держави щодо ефективного виконання посадово-функціональних обов'язків.

Профілі базових компетентностей осіб начальницького складу органів та підрозділів служби цивільного захисту основні індивідуально-особистісні та

професійно-діяльності якості, необхідні для успішного виконання стратегічної мети та завдань реформування служби цивільного захисту:

Загальні компетентності:

- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу і працювати як в команді, так і автономно;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- навички міжособистісної взаємодії та здійснення безпечної діяльності;
- прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- усвідомлення функцій держави з питань пожежної безпеки, форм реалізації цих функцій, правових основ пожежної безпеки; дотримання загальних принципів та норм правового регулювання забезпечення пожежної безпеки об'єктів і територій;
- здатність оперувати термінами та визначеннями понять стосовно пожежної безпеки, параметрів небезпечних чинників пожежі;
- здатність до застосовування тенденцій розвитку техніки і технології захисту людини, матеріальних цінностей і довкілля від впливу небезпечних чинників пожежі та обґрунтований вибір систем забезпечування пожежної безпеки та захисту довкілля;
- здатність до розрахунків та перевірки елементів систем протипожежного водопостачання, проектів протипожежного водопостачання щодо відповідності вимогам пожежної безпеки;
- здатність використовувати характеристики систем вентиляції і опалення, оцінювати відповідність цих систем і вимогам пожежної безпеки;
- здатність виявляти та усувати причини і умови, що сприяють виникненню та поширенню пожежі в (від) електроустановках(ок);
- здатність оцінювати характеристики пожежної безпеки будівельних матеріалів та конструкцій, будівель і споруд та контролю додержання вимог пожежної безпеки під час проведення будівельних робіт;
- здатність проводити адміністративне розслідування у справах, пов'язаних з порушенням установлених законодавством вимог пожежної безпеки,

невиконанням приписів і постанов та оформлювати матеріали про адміністративні правопорушення;

- здатність організувати та проводити навчання населення з питань пожежної безпеки;

- здатність надавати домедичну допомогу постраждалому;

Вибіркові модулі пропонуються слухачам на вибір за очною, дистанційною і змішаною формами навчання в рамках основних модулів і тем обов'язкової складової програми.

Очікувані результати навчання охоплюють:

Знання і розуміння	<ul style="list-style-type: none"> - сучасних тенденцій управління оперативними діями пожежно-рятувальних підрозділів; - соціально-правових основ, законодавчих актів у галузі пожежної та техногенної безпеки; - особливості здійснення державного нагляду (контролю) у сфері пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту; - особливостей процесів щодо дій з гасіння пожеж, рятування та евакуювання людей під час пожежі та проведення інших пожежно-рятувальних робіт; - навички здійснення безпечної діяльності.
Розвинені вміння	<ul style="list-style-type: none"> - аналізувати і прогнозувати суспільні явища й процеси, знати нормативно-правові засади забезпечення пожежної безпеки, питання правового регулювання забезпечення пожежної безпеки об'єктів і територій; - визначати необхідну та достатню кількість аварійно-рятувальної, протипожежної, спеціальної техніки, засобів зв'язку та пожежно-технічного оснащення, використовуючи можливості їх конструктивних і технічних характеристик; - оцінювати технічний стан аварійно-рятувальної, протипожежної, спеціальної техніки, засобів зв'язку, обладнання димовидалення та пожежно-технічного оснащення, контролювати безпечну роботу ланок газодимозахисної служби; - проектувати власну програму професійно-особистісного зростання.
Диспозиції (цінності, ставлення)	<ul style="list-style-type: none"> - прагнення до збереження навколишнього середовища; - цінність особистості; - готовність до змін, гнучкість, постійний професійний розвиток; - відданість ідеї щодо значущої участі в роботі;

	<ul style="list-style-type: none"> - просування демократичних цінностей (повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти); - рефлексія власної професійної практики.
--	---

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Зміст програми

Зміст програми, зокрема цілісний і системний добір модулів і тем, враховує особливості професійної діяльності осіб начальницького складу органів та підрозділів служби цивільного захисту та визначається: вимогами суспільства знань щодо забезпечення у галузі пожежної та техногенної безпеки висококваліфікованими фахівцями; основними напрямками державної політики у даній галузі; Національною рамкою кваліфікації, освітніми стандартами, вимогами до компетентностей практичних працівників; наказу ДСНС України № 849 від 21 грудня 2021 року «Про організацію навчання осіб середнього та старшого начальницького складу служби цивільного захисту в системі післядипломної освіти ДСНС у 2022 році» та п.2 наказу ДСНС України №НС-193 від 08.04.2022 року «Про навчання в умовах воєнного стану в системі післядипломної освіти ДСНС у 2022 році».

Зміст програми має практичну спрямованість, містить обов'язкову і вибіркочову складові та охоплює: змістовну, практичну (практико зорієнтовану) і ресурсну (методичну) складові підвищення кваліфікації осіб начальницького складу органів та підрозділів служби цивільного захисту.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Тема 1. Правові засади діяльності служби ДСНС та законодавство у сфері запобігання і протидії корупції в Україні.

Правова основа та принципи здійснення цивільного захисту. Єдина державна система цивільного захисту та її складові. Державна служба України з надзвичайних ситуацій та сфера її управління. Комплектування органів управління та сил цивільного захисту (далі ЦЗ). Порядок проходження служби в органах та підрозділах ДСНС України. Законодавчі основи запобігання і протидії корупції. Заходи, спрямовані на запобігання і протидію корупції. Відповідальність за корупційні правопорушення. Суб'єкти у сфері запобігання та протидії корупції.

Тема 2. Законодавче регулювання та міжнародні стандарти гендерної рівності.

Міжнародно-правові стандарти гендерної рівності. Діяльність міжнародних організацій у сфері забезпечення гендерної рівності. Конституційно-правові засади забезпечення рівних прав чоловіків та жінок. Гендерно-правова експертиза нормативно-правових актів.

Тема 3. Управлінська діяльність в органах і підрозділах цивільного захисту.

Поняття, зміст і визначення контролю як функції управління. Принципи,

форми та методи контролю в ДСНС. Система контролю в ДСНС, його особливості. Види контролю. Поняття обліку результатів діяльності, його місце та роль у процесі управління, види обліку. Співвідношення контролю та обліку.

Тема 4. Діловодство та документообіг в підрозділах служби цивільного захисту.

Діловодство та документообіг в підрозділах ОРС цивільного захисту. Плануюча, облікова та звітна документація. Вимоги до складання службових документів. Вимоги наказу ДСНС від 01.01.2021 № 1 «Про затвердження інструкцій та типових інструкцій з діловодства».

Тема 5. Правові основи соціальної роботи.

Історія становлення соціальної роботи в Україні. Сутність сучасної соціальної роботи в Україні. Соціальна робота як наукова галузь знань та її практична діяльність. Нормативно-правові засади реалізації соціальної допомоги в Україні. Завдання, функції, різновиди соціальної роботи.

Тема 6. Психологія управління та конфліктологія.

Тема 6.1. Феномен управлінської діяльності та міжособистісні взаємостосунки в колективі.

Предмет психології управління. Основне завдання психології управління. Функції управління. Поняття про керівництво. Методи психології управління. Класифікація методів психології управління. Психологічні методи вивчення особистості в управлінні. Соціально-психологічні методи. Методи, спрямовані на розв'язання управлінських завдань та прийняття управлінських рішень. Феномен керівника в історії розвитку суспільства. Керівник (лідер) як об'єкт психологічного дослідження. Управлінські ролі керівника. Мотиваційна сфера особистості керівника. Психологічні особливості стилів керівництва. Психологічні типи керівників. Поняття конфлікту та їх класифікація. Причини конфліктів. Конфліктогени та їх класифікація. Принципи діагностики конфлікту. Етапи діагностичної процедури. Аналітичний етап у діагностиці. Картографія конфлікту. Основні поняття управління конфліктами.

Тема 6.2. Дослідження самозбережувальної поведінки особистості.

Ознаки самозбережувальної поведінки. Ознаки саморуйнівної поведінки. Чинники, що впливають позитивно та негативно на формування самозбережувальної поведінки. Негативні чинники, які характерні для діяльності в екстремальних умовах та для повсякденної діяльності.

Тема 7. Економіка цивільної безпеки.

Економічна і соціальна сутність функціонування системи цивільного захисту. Формування практичних навичок у вирішенні економічних задач техногенної і пожежної безпеки. Проведення економічної оцінки організаційно-технічних та організаційно-економічних заходів, спрямованих на забезпечення захисту об'єктів від надзвичайних ситуацій. Організаційно-управлінські і техніко-технологічні рішення, спрямовані на забезпечення пожежної безпеки. Економічні знання для практичного здійснення фінансово-господарської діяльності в підрозділах ДСНС України.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ГАСІННЯ ПОЖЕЖ ТА ПРОВЕДЕННЯ АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИХ І ІНШИХ НЕВІДКЛАДНИХ РОБІТ

Тема 8. Пожежна тактика.

Тема 8.1. Особливості гасіння пожежонебезпечних об'єктів та пожеж класів D та F.

Види, зони, класи пожеж та засоби, які застосовуються для їх гасіння. Технічні засоби пожежогасіння та їх коротка характеристика. Первинні засоби пожежогасіння. Їх види, вимоги до експлуатації. Дії у разі виявлення ознак пожежі (горіння).

Тема 8. 2. Пінне гасіння та його перспективи.

Обладнання пінного гасіння і піноутворювач. Переваги пінного пожежогасіння. Використання піни різної концентрації. Недоліки пінного пожежогасіння. Сфера застосування. Перспективи гасіння пожеж водопінними вогнегасниками ВВП-9.

Тема 9. Організація газодимозахисної служби.

Призначення, порядок організації та діяльності газодимозахисної служби в гарнізонах і підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту. Матеріально-технічне оснащення баз газодимозахисної служби (ГДЗС). Наказ МНС від 16 грудня 2011 р. № 1342 «Про затвердження Настанови з організації газодимозахисної служби в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України».

Організація підготовки та методика проведення тренувань в спеціальному психолого-тренувальному центрі. Оцінка рівня фізичного та психологічного стану газодимозахисників. Практичне виконання вправ із застосуванням засобів індивідуального захисту органів дихання в психолого-тренувальному центрі університету. Практичне виконання вправ із застосуванням засобів індивідуального захисту органів дихання в теплодимокamerі ДІРЧ -2 ГУ ДСНС у Львівській області.

Тема 10. Пожежна профілактика технологічних процесів.

Тема 10.1. Визначення категорій приміщень будинків зовнішніх установок за вибухопожежною безпекою.

Розподіл небезпечних речовин за властивостями, визначення категорій приміщень, визначення категорії для будинку в цілому, визначення категорій для зовнішніх установок за вибухопожежною і пожежною безпекою

Тема 10. 2. Виробничі джерела запалювання.

Відкритий вогонь та іскри Розжарені розпечені матеріали, нагріті до високої температури поверхні, теплові прояви механічної енергії, теплові прояви електричної енергії, теплові прояви хімічних реакцій. Визначення можливого джерела запалювання.

Тема 11. Організація аварійно-рятувальних робіт.

Визначення та поняття хімічної безпеки. Класифікація небезпечних хімічних речовин та особливості їх впливу на організм людини. Перелік груп підприємств, що вважаються хімічно-небезпечними. Організація проведення аварійно-рятувальних робіт в умовах викиду небезпечних хімічних речовин.

Оцінка хімічної обстановки. Оповіщення та евакуація. Особливості проведення аварійно-рятувальних робіт. СОУ МНС 75.2-00013528-006:2011 «Режими діяльності рятувальників, що використовують засоби індивідуального захисту під час ліквідування аварій на хімічно та радіаційно-небезпечних об'єктах».

Демеркурація приміщення. Безпека праці. Вивчення досвіду рятувальників Європи щодо ліквідації аварій з викидом НХР. Відпрацювання прийомів ліквідації наслідків аварій на хімічних об'єктах.

Тема 12. Запобігання надзвичайним ситуаціям.

Тема 12.1. Системи протипожежного захисту.

Інженерне обладнання будівель та споруд. Їх види та технічні характеристики. Вимоги щодо проектування, монтажу та технічного обслуговування систем протипожежного захисту.

Тема 12.2. Забезпечення будинків підвищеної поверховості системами протипожежного захисту.

Експлуатація житлових будинків підвищеної поверховості та висотних житлових будинків відповідно до державних будівельних норм України в галузі пожежної безпеки.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. ПРОТИПОЖЕЖНА, ІНЖЕНЕРНА ТА АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНА ТЕХНІКА

Тема 13. Засади безпеки на автомобільному транспорті.

Організація та безпека дорожнього руху в Україні. Дотримання правил дорожнього руху водіями спеціальних автомобілів. Навчання водіїв, прийняття заліків, підвищення кваліфікації. Аналіз дорожньо-транспортних пригод. Медичне освідчення стану здоров'я. Отримання допуску до водіння спеціального транспорту.

Засоби зв'язку та оповіщення в системі цивільного захисту та підрозділах ДСНС України.

Тема 14. Протипожежна та аварійно-рятувальна техніка.

Тема 14.1. Загальні вимоги обслуговування протипожежної техніки.

Обслуговування протипожежної техніки. Вивчення передового досвіду роботи загону технічної служби ГУ ДСНС у Львівській області з питань обслуговування технічних засобів. Періодичність випробування пожежно-технічного, аварійно-рятувального оснащення.

Тема 15. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в органах і підрозділах служби цивільного захисту.

Поняття та основні вимоги до інформації, що використовується в управлінській діяльності, її види. Інформаційні системи. Вимоги наказу МВС України від 24.11.2015р. № 1477 «Про затвердження Інструкції про порядок забезпечення доступу до публічної інформації у ДСНС України».

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4. БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Тема 16. Цивільний захист.

Тема 16.1. Порядок класифікації надзвичайних ситуацій в Україні.

Джерела небезпек техногенного характеру, небезпечні природні явища, небезпечні події соціального характеру, умови та порядок введення надзвичайної ситуації, умови та порядок введення правового режиму надзвичайного стану, умови та порядок введення правового режиму воєнного стану. Віднесення небезпечної події до надзвичайної ситуації, визначення рівня надзвичайної ситуації. Порядок ведення обліку надзвичайних ситуацій. Складання повідомлення про надзвичайну ситуацію.

Тема 16.2. Зброя масового ураження та захист від неї.

Ядерна зброя класифікація за потужністю ядерного вибуху. Небезпечні фактори ядерного вибуху, та умови захисту від небезпечних факторів при застосуванні ядерної зброї. Хімічна зброя класифікація за тактичним призначенням. Розподіл за фізіологічною дією на організм людини небезпечних хімічних речовин смертельної дії, коди та маркування хімічної зброї. Біологічна зброя та інші види зброї масового ураження.

Тема 16.3. Способи і види захисту населення та територій .

Об'єкти захисту. Завдання цивільного захисту, розпізнавання персоналу організації цивільного захисту. Забезпечення населення та сил ЦЗ засобами хімічного захисту, ліквідація наслідків хімічного забруднення. Основи організації та проведення хімічного та дозиметричного контролю. Порядок утримання захисних споруд.

Тема 16.4. Вимоги і заходи безпеки до місць з масовим перебуванням людей.

Закріпити набуті теоретичні знання на практиці та ознайомитись з наявними службами аеропорту. Ознайомитись з: забезпеченням виконання в зоні аеропорту вимог, які висуваються чинними законодавчими і нормативними актами щодо безпеки і регулярності польотів, наземного обслуговування ПС, пасажирів, обробки багажу, поштових відправлень і вантажів; забезпечення авіаційної безпеки; експлуатаційне утримання необхідних споруд із метою забезпечення зльоту, посадки, руління та стоянки ПС, а також для забезпечення діяльності служб аеропорту; організацією і проведенням аварійно-рятувальних робіт та робіт із ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; порядком утримання та експлуатації захисної споруди цивільного захисту.

Тема 17. Організація розмінування місцевості.

Тема 17.1. Ідентифікація вибухонебезпечних предметів та організація і проведення робіт з розмінування місцевості на території України.

Упорядкування організації та виконання піротехнічних робіт, пов'язаних із знешкодженням вибухонебезпечних предметів, що залишилися на території України після війн, сучасних боєприпасів і підривних засобів (крім вибухових пристроїв, що використовуються у терористичних цілях), організації та проведення робіт з розмінування місцевості на території України підрозділами та спеціалізованими підприємствами ДСНС України. Оцінка обстановки, забезпечення безпеки умов роботи. Ліквідація вторинних факторів ураження. Організація зон безпеки та робочих зон.

Порядок госпіталізації потерпілих. Безпека праці. Вилучення та знешкодження вибухонебезпечних предметів.

Тема 18. Управління охороною праці.

Тема 18.1. Державне управління охороною праці та техногенною безпекою.

Охорона праці в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту Закон України «Про охорону праці». Вимоги наказів МНС від 7 травня 2007 р. № 312 «Про затвердження Правил безпеки праці в підрозділах МНС» і Стандартизація в питаннях охорони праці. Впровадження системи стандартів безпеки праці в підрозділах ДСНС. Проведення інструктажів з питань охорони праці (види інструктажів). Документація з охорони праці.

Система управління охороною праці в пожежно-рятувальних підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту. Задачі та функції управління охороною праці в пожежно-рятувальних підрозділах ДСНС. Порядок обліку та розслідування нещасних випадків. Складання актів про нещасний випадок. Методика аналізу виробничого травматизму в пожежно-рятувальних підрозділах ДСНС.

Тема 19. Медицина надзвичайних ситуацій.

Тема 19.1. Порядок надання домедичної допомоги при невідкладних станах.

Анатомія і фізіологія людини. Закони епідеміології, токсикології та поведінка людей в надзвичайних ситуаціях. Реанімація: штучне дихання, непрямий масаж серця. Організація долікарської допомоги при різних видах уражень (травмах, кровотечах, опіках, ураженні електричним струмом, інші). Загальні вимоги наказу МОЗ від 16.06.2014 №398 «Про затвердження порядків надання медичної допомоги особам при невідкладних станах».

Тема 19.2. Термінальні стани. Серцево-легенева реанімація.

Перша медична допомога в надзвичайних ситуаціях. Послідовність дій при серцево-легеневої реанімації – алгоритм надання допомоги. Відпрацювання прийомів надання першої медичної допомоги потерпілим. Заходи безпеки.

Орієнтовний розподіл годин за видами діяльності

Назви тем	Кількість годин (денна форма)						
	Загальний обсяг	Аудиторних				Самостійна робота	
		Всього	у тому числі				
			Лекції	Практичні	Семінари		Лабораторні
1	2	3	4	5	6	7	8
<u>Змістовий модуль 1. Управління персоналом</u>							

Назви тем	Кількість годин (денна форма)						
	Загальний обсяг	Аудиторних					Самостійна робота
		Всього	у тому числі				
			Лекції	Практичні	Семинари	Лабораторні	
1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 1. Правові засади діяльності служби ДСНС та законодавство у сфері запобігання і протидії корупції в Україні.	4	2	2	-	-	-	2
Тема 2. Законодавче регулювання та міжнародні стандарти гендерної рівності.	3	2	2	-	-	-	1
Тема 3. Управлінська діяльність в органах і підрозділах цивільного захисту.	3	2	2	-	-	-	1
Тема 4. Діловодство та документообіг в підрозділах служби цивільного захисту.	3	2	2	-	-	-	1
Тема 5. Правові основи соціальної роботи.	3	2	2	-	-	-	1
Тема 6. Психологія управління та конфліктологія.	5	4	2	2	-	-	1
Тема 7. Економіка цивільної безпеки.	3	2	2	-	-	-	1
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	<i>24</i>	<i>16</i>	<i>14</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>8</i>
<u>Змістовий модуль 2. Гасіння пожеж та проведення аварійно-рятувальних і інших невідкладних робіт</u>							
Тема 8. Пожежна тактика.	8	4	2	2	-	-	4
Тема 9. Організація газодимозахисної служби.	8	6	-	6	-	-	2
Тема 10. Пожежна профілактика технологічних процесів.	6	4	-	4	-	-	2
Тема 11. Організація аварійно-рятувальних робіт.	8	6	2	4	-	-	2
Тема 12. Запобігання надзвичайним ситуаціям.	7	6	2	4	-	-	1
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	<i>37</i>	<i>26</i>	<i>6</i>	<i>20</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>11</i>
<u>Змістовий модуль 3. Протипожежна, інженерна та аварійно-рятувальна техніка</u>							
Тема 13. Засади безпеки на автомобільному транспорті.	6	4	2	-	2	-	2
Тема 14. Протипожежна та аварійно-рятувальна техніка.	4	2	2	-	-	-	2

Назви тем	Кількість годин (денна форма)						
	Загальний обсяг	Аудиторних					Самостійна робота
		Всього	у тому числі				
			Лекції	Практичні	Семинари	Лабораторні	
1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 1. Правові засади діяльності служби ДСНС та законодавство у сфері запобігання і протидії корупції в Україні.	4	2	2	-	-	-	2
Тема 2. Законодавче регулювання та міжнародні стандарти гендерної рівності.	3	2	2	-	-	-	1
Тема 3. Управлінська діяльність в органах і підрозділах цивільного захисту.	3	2	2	-	-	-	1
Тема 4. Діловодство та документообіг в підрозділах служби цивільного захисту.	3	2	2	-	-	-	1
Тема 5. Правові основи соціальної роботи.	3	2	2	-	-	-	1
Тема 6. Психологія управління та конфліктологія.	5	4	2	2	-	-	1
Тема 7. Економіка цивільної безпеки.	3	2	2	-	-	-	1
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	<i>24</i>	<i>16</i>	<i>14</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>8</i>
<u>Змістовий модуль 2. Гасіння пожеж та проведення аварійно-рятувальних і інших невідкладних робіт</u>							
Тема 8. Пожежна тактика.	8	4	2	2	-	-	4
Тема 9. Організація газодимозахисної служби.	8	6	-	6	-	-	2
Тема 10. Пожежна профілактика технологічних процесів.	6	4	-	4	-	-	2
Тема 11. Організація аварійно-рятувальних робіт.	8	6	2	4	-	-	2
Тема 12. Запобігання надзвичайним ситуаціям.	7	6	2	4	-	-	1
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	<i>37</i>	<i>26</i>	<i>6</i>	<i>20</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>11</i>
<u>Змістовий модуль 3. Протипожежна, інженерна та аварійно-рятувальна техніка</u>							
Тема 13. Засади безпеки на автомобільному транспорті.	6	4	2	-	2	-	2
Тема 14. Протипожежна та аварійно-рятувальна техніка.	4	2	2	-	-	-	2

Назви тем	Кількість годин (денна форма)						
	Загальний обсяг	Аудиторних					Самостійна робота
		у тому числі					
		Всього	Лекції	Практичні	Семінари	Лабораторні	
1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 15. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в органах і підрозділах СЦЗ.	4	2	2	-	-	-	2
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	<i>14</i>	<i>8</i>	<i>6</i>	<i>-</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>6</i>
<u>Змістовий модуль 4. Безпека життєдіяльності</u>							
Тема 16. Цивільний захист.	15	12	6	6	-	-	3
Тема 17. Організація розмінування місцевості.	5	2	2	-	-	-	3
Тема 18. Управління охороною праці.	4	2	2	-	-	-	2
Тема 19. Медицина надзвичайних ситуацій.	6	4	2	2	-	-	2
<i>Разом за змістовим модулем 4</i>	<i>30</i>	<i>20</i>	<i>12</i>	<i>8</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>10</i>
Усього годин за Освітньою програмою	105	70	38	30	2	-	35

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30.
2. Кодекс цивільного захисту України // Відомості Верховної Ради України. 2013. № 34-35.
3. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради України // Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР). 1984. додаток до № 51.
5. Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України // 2005. № 35-37.
6. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. 2001. №25-26.
7. Закон України "Про запобігання корупції" // Відомості Верховної Ради України. 2014. № 49.
8. Закон України "Про охорону праці" // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 49.

9. Закон України “Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні” // Відомості Верховної Ради України. 2013. № 32.
10. Закон України “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності” // Відомості Верховної Ради України. 2005. № 48.
11. Закон України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” // Відомості Верховної Ради України. 2007. № 29.
12. Закон України “Про регулювання містобудівної діяльності” // Відомості Верховної Ради України. 2011, № 34.
13. Закон України “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб” // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 3.
14. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення” // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 27.
15. Загальна декларація прав людини /Прийнята і проголошена резолюцією 217А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. // Права людини // Основні міжнародно-правові документи: К. : Офіційне видання, 1989.
16. Законодавство України «Про соціальний захист населення». К. 2005. 488 с.
17. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 1992 № 393 “Про порядок обчислення вислуги років, призначення та виплата пенсій і грошової допомоги особам, які мають право на пенсію відповідно до Закону України “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», крім військово службовців строкової служби і членів їх сімей та прирівняних до них осіб” .
18. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 № 593 “Про затвердження Положення про порядок проходження служби цивільного захисту особами рядового і начальницького складу”.
19. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 № 1052 “Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій”.
20. Постанова Кабінету Міністрів України від 09 січня 2014 № 11 редакція від 24.12.2019 “Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту”.
21. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 № 55 “Деякі питання документування управлінської діяльності”.
22. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2002 № 1200 “Про затвердження Порядку забезпечення населення і особового складу невоєнізованих формувань засобами радіаційного та хімічного захисту”.
23. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2001 № 1432 “Про затвердження Положення про порядок проведення евакуації населення у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру”.
24. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 № 775 “Про затвердження Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації надзвичайних ситуацій”.

25. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 вересня 2017 № 626 “Про затвердження порядку про розроблення Планів діяльності єдиної державної системи цивільного захисту”.
26. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 квітня 1995 № 232 “Про затвердження Положення про порядок і умови обов’язкового особистого страхування працівників відомчої та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд)”.
27. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 2013 № 564 “Про затвердження Порядку функціонування добровільної пожежної охорони”.
28. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 червня 2013 № 440 “Про затвердження Порядку подання і реєстрації декларації відповідності матеріально-технічної бази суб’єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки”.
29. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 № 444 “Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях”.
30. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2016 № 852 “Деякі питання ліцензування господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення”.
31. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2018 № 715 “Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки Державною службою з надзвичайних ситуацій”.
32. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2017 № 704 “Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб”.
33. Правила пожежної безпеки в Україні: затверджено наказом МВС України № 1417 від 30.12.2014 р.
34. Наказ МВС України від 10 вересня 2014 № 929 “Порядок атестування осіб рядового і начальницького складу в органах і підрозділах цивільного захисту”.
35. Наказ МВС України від 03 липня 2014 № 631 “Про затвердження Положення про Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій”.
36. Наказ МВС України від 05 травня 2015 № 515 “Про затвердження Інструкції про порядок проведення службових розслідувань в органах і підрозділах цивільного захисту”.
37. Наказ МВС України від 20 липня 2018 № 623 “Про затвердження Інструкції про порядок виплати грошового забезпечення та одноразової грошової допомоги при звільненні особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту”.
38. Наказ ДСНС України від 01 січня 2021 № 1 “Про затвердження інструкцій та типових інструкцій з діловодства”.

39. Наказ ДСНС України від 19 березня 2021 № 140 “Про затвердження Інструкції з організації та здійснення об’єктивного контролю в авіації ДСНС”.
40. Наказ Міністерства юстиції України від 18 червня 2015 № 1000/5 “Про затвердження Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях”.
41. Наказ МВС України від 27.07.2016р. № 725 “Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів МНС України (зі змінами, внесеними згідно наказу МВСУ. № 204 від 15.03.2018р.)”.
42. Про затвердження Порядку спільних дій Національної поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов’язаних з пожежами: Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 621 від 24.07.2017р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0998-17> (дата звернення 01.07.2022р.).
43. Наказ від 20.02.2019 №108 “Про скасування наказів ДСНС від 11.01.2018р. №13, від 01.06. 2018 №320” (а саме: “Про затвердження Методичних рекомендацій з ведення службової документації щодо планових (позапланових) перевірок: Наказ Державної служби з надзвичайних ситуацій України від 11.01.2018р. №13» та “Про затвердження Інструкцій” від 01.06. 2018 №320). URL: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacii-z-vedennja-sluzh-doc332608.html> (дата звернення 01.07.2022р.).
44. Наказ МНС від 16 грудня 2011 № 1341 “Про затвердження Методики розрахунку сил і засобів, необхідних для гасіння пожеж у будівлях і на територіях різного призначення”.
45. Наказ МНС від 22 вересня 2011 № 1017 “Про затвердження Рекомендацій щодо організації гасіння пожеж підрозділами МНС на промислових об’єктах підвищеної небезпеки з наявністю небезпечних хімічних речовин”.
46. Наказ МНС від 9 вересня 2011 № 981 “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо дій підрозділів МНС під час гасіння пожеж залізничних цистерн зі зрідженими вуглеводневими газами та рідкими вуглеводнями”.
47. Наказ МНС від 25 серпня 2011 № 890 “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо зниження небезпеки впливу лісових пожеж на арсенали, бази і склади боєприпасів, що розташовані в лісових масивах”.
48. Наказ МНС від 29 вересня 2011 № 1021 “Про затвердження методичних рекомендацій зі складання та використання оперативних планів та карток пожежогасіння”.
49. Наказ МНС від 08 липня 2009 № 463 “Про затвердження Методичних рекомендацій з організації і проведення демеркуризації”.
50. Наказ МНС від 15 жовтня 2008 № 741 “Про затвердження Методичних рекомендацій “Порядок виконання нормативів радіаційного та хімічного захисту особовим складом органів управління та підрозділів МНС”.

51. Наказ МНС від 05 жовтня 2007 № 685 “Про затвердження методичних рекомендацій Організація управління в надзвичайних ситуаціях”.
52. Наказ МВС від 03 липня 2014 № 631 “Про затвердження Положення про Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту ДСНС України з надзвичайних ситуацій”.
53. Наказ МНС від 06 вересня 2004 № 44 “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо планування і порядку проведення евакуації населення (працівників) у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного, природного та воєнного характеру”.
54. Наказ МНС від 16 лютого 2004 № 75 “Про затвердження Інструкції щодо гасіння пожеж у резервуарах з нафтою та нафтопродуктами”.
55. Наказ МНС від 18 квітня 2003 № 114 “Про вдосконалення взаємодії у сфері пожежної безпеки, захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій”.
56. Наказ МВС від 20 листопада 2015 № 1470 “Про затвердження Нормативів виконання навчальних вправ з підготовки осіб рядового і начальницького складу служби ЦЗ та працівників ОРС ЦЗ ДСНС України до виконання завдань за призначенням”.
57. Наказ МНС, Мінагрополітики, Мінекономіки, Мінприроди від 27 березня 2001 № 73/82/64/122 “Про затвердження Методики прогнозування наслідків вилливу (викиду) небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об’єктах і транспорті”.
58. Наказ Міністерства транспорту від 16 жовтня 2000 № 567 “Про затвердження Правил безпеки та порядок ліквідації наслідків аварійних ситуацій з небезпечними вантажами при перевезенні їх залізничним транспортом”.
59. Наказ МВС від 26 квітня 2018 № 340 “Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж”.
60. Наказ МНС України від 20 вересня 2010 № 791 “Про затвердження Інструкції з організації та проведення робіт з розмінування місцевості на території України підрозділами та спеціалізованими підприємствами МНС”.
61. Наказ ДСНС України від 19 травня 2017 № 275 “Про затвердження стандартної оперативної процедури 08.20/ДСНС «Порядок проведення органами та підрозділами цивільного захисту технічного обстеження територій, імовірно забруднених вибухонебезпечними предметами”.
62. Наказ ДСНС України від 31 травня 2017 № 298 “Про затвердження стандартної оперативної процедури 08.40/ДСНС «Порядок проведення органами та підрозділами цивільного захисту маркування територій, забруднених вибухонебезпечними предметами”.
63. Наказ МНС від 5 жовтня 2007 № 685 “Про затвердження Методичних рекомендацій Організація управління в надзвичайних ситуаціях”.

64. Наказ МНС від 07 серпня 2009 № 551 “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо режимів робіт у засобах індивідуального захисту особового складу підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України у зонах хімічного та радіоактивного забруднення”.
65. Наказ МНС від 06 лютого 2008 № 87 “Про внесення змін та доповнень до Наказу МНС від 25 квітня 2007 № 281 “Про затвердження Положення про аварійно-рятувальні машини”.
66. Наказ МВС від 26 квітня 2018 № 340 “Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожежі”.
67. Наказ МНС від 08 серпня 2007 № 538 “Про затвердження Настанови з експлуатації транспортних засобів у підрозділах МНС”.
68. Наказ МНС від 25 квітня 2007 № 281 “Про затвердження Положення про аварійно-рятувальні машини”.
69. Наказ МНС від 07 травня 2007 № 312 “Про затвердження Правил безпеки праці в підрозділах МНС”.
70. Наказ ДСНС України від 27 червня 2013 № 432 “Про затвердження Настанови з експлуатації транспортних засобів в органах та підрозділах ДСНС України”.
71. Наказ ДСНС України від 22 квітня 2013 № 184 “Настанова про аварійно-рятувальні машини та плавзасоби спеціального призначення ДСНС України”.
72. Наказ МВС від 20 листопада 2015 № 1470 “Про затвердження Нормативів виконання навчальних вправ з підготовки осіб рядового і начальницького складу служби ЦЗ та працівників ОРС ЦЗ ДСНС України до виконання завдань за призначенням”.
73. Наказ ДСНС від 15 березня 2016 № 125 “Про впровадження інформаційно-телекомунікаційних систем ДСНС України”.
74. Норми витрат палива і мастильних матеріалів на автомобільному транспорті. Наказ Міністерства транспорту України від 10 лютого 1998 № 3 (зі змінами і доповненнями, внесеними наказами Міністерства транспорту України від 17 грудня 2002 № 893, від 16 лютого 2004 № 99, від 5 серпня 2008 № 973, наказом Міністерства інфраструктури України від 24 січня 2012 №36 Відповідно до положення про Міністерство транспорту України, затвердженого Указом Президента України від 27 грудня 1995 № 1186/95 “Питання Міністерства транспорту України”.
75. Наказ МНС від 30 січня 2012 № 85 “Про порядок обліку правопорушень, подій та грубих дисциплінарних проступків, забезпечення контролю за станом дисципліни та законності в органах і підрозділах цивільного захисту”.
76. Наказ МНС від 16 грудня 2011 № 1342 “Про затвердження Настанови з організації газодимозахисної служби в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України”.

77. Наказ МНС від 23 вересня 2011 № 1021 «Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання та використання оперативних планів та карток пожежогасіння».
78. Наказ МВС від 20 лютого 2015 № 189 «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту».
79. Наказ МНС від 2 вересня 2008 № 635 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо підготовки та проведення командно-штабних навчань».
80. Наказ МВС від 26 квітня 2018 № 340 «Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж».
81. Наказ МВС від 07 жовтня 2014 № 1032 «Про затвердження Порядку організації внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в органах і підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України».
82. Наказ МНС від 5 жовтня 2007 № 685 «Про затвердження Методичних рекомендацій Організація управління в надзвичайних ситуаціях».
83. Наказ МВС від 03 липня 2014 № 631 «Про затвердження Положення про Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій».
84. Наказ МВС від 20 листопада 2015 № 1470 «Про затвердження Нормативів виконання навчальних вправ з підготовки осіб рядового і начальницького складу служби ЦЗ та працівників ОРС ЦЗ ДСНС України до виконання завдань за призначенням».
85. Наказ МНС України від 20 вересня 2010 № 791 «Про затвердження Інструкції з організації та проведення робіт з розмінування місцевості на території України підрозділами та спеціалізованими підприємствами МНС».
86. Наказ МВС від 18 серпня 2014 № 831 «Про затвердження Порядку організації медичного забезпечення в системі Державної служби України з надзвичайних ситуацій».
87. Наказ ДСНС від 29 травня 2014 № 293 «Про затвердження Положення про забезпечення органів і підрозділів (формувань) цивільного захисту, навчальних закладів сфери управління ДСНС України лікарськими засобами, медичними виробами та медичною технікою поточного постачання та Норм забезпечення органів і підрозділів (формувань) цивільного захисту, навчальних закладів сфери управління ДСНС України лікарськими засобами, медичними виробами та медичною технікою поточного постачання».
88. Наказ МВС від 24 липня 2017 № 621 «Про затвердження Порядку спільних дій Національної поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами».

89. Наказ ДСНС України від 11 січня 2018 № 13 “Про затвердження Методичних рекомендацій з ведення службової документації щодо планових (позапланових) перевірок”.
90. Наказ МВС України від 17 січня 2019 № 22 “Про затвердження уніфікованої форми акта, складеного за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб’єктом господарювання вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки, та інших форм розпорядчих документів”.
91. Наказ МВС України від 26 грудня 2018 № 1062 “Про затвердження Правил з вогнезахисту”.
92. Наказ МВС України від 26.05.2020 № 412 “Про затвердження Порядку підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту”.
93. Наказ МВС України від 05.06.2017 № 511 “Про затвердження Порядку організації службової підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту”.
94. Наказ МВС України від 19.05.2016 № 387 “Про затвердження Інструкції в організації контролю за виконанням документів у системі ДСНС”.
95. Наказ МВС України від 24.11.2015 № 1477 “Про затвердження Інструкції про порядок забезпечення доступу до публічної інформації в ДСНС”.
96. Наказ НАЗК від 23.07.2021 №449/21 “Про затвердження форми декларації особи, уповноваженої на виконання функції держави або місцевого самоврядування, та Порядку заповнення та подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування”.
97. Державні будівельні норми, державні стандарти, технічні умови та інші нормативно-правові акти, що регламентують будівельну галузь у сфері цивільного захисту: ДБН, ДСТУ, ТУ.
98. Європейська соціальна хартія, підписана в Туріні 18.10.1961 р. Переглянута і підписана у Страсбурзі 03.05.1996 р.: 36. документів. К.: Офіційне видання, 1989.
99. Роз’яснення, щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання корупції від 02.04.21р. №5.
100. Роз’яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю (подання декларацій, повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, повідомлення про відкриття валютного рахунку) від 29.12.2021 №11.
101. Роз’яснення щодо внесення спеціально уповноваженими суб’єктами у сфері протидії корупції подань при проведенні службовими розслідування з метою виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню корупційного або пов’язаного з корупцією правопорушення від 02.06.2022 №9.
102. Інструкція з гасіння пожеж на енергетичних підприємствах Мінпаливенерго України. ГКД 34.03.306-2000.

Основна література:

1. Аветисян В. Г., Сенчихін Ю. М., Кулаков С. В., Куліш Ю. О., Тригуб В. В. Організація аварійно-рятувальних робіт. Харків, 2006.
2. Авраменко О.М., Блажко М. Б. Українська мова та література: Довідник. Завдання в тестовій формі. I частина. Київ : Грамота, 2012.
3. Автоматизовані системи управління та зв'язок у сфері цивільного захисту : навч. посіб. / за заг. ред. Щербака Г. В. Харків, 2005. 272 с.
4. Баклицький І. О. Психологія праці : підручник. К. : Знання, 2008. 655 с.
5. Безуглов О. Є. Пожежно-рятувальна підготовка : навч. посіб. / О. Є. Безуглов, І. А. Горпинич, Д. В. Олійник, О. М. Семків, В. В. Сипавін. Харків : НУЦЗУ, 2011. 228 с.
6. Болібрух Б. В., Пархоменко Р. В., Кошеленко В. В., Перетятко Б. М. Основи організації тактичної підготовки в підрозділах ОРС ЦЗ : навч. посіб. Львів : ЛДУБЖД, 2010. 351 с.
7. Бут В. П., Вареник В. В. Методичні рекомендації по особливостях професійного відбору до Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України. К. : МНС України, 2004. 133 с.
8. Варій М. Й., Козяр М. М., Коваль М. С. Військова психологія і педагогіка : посіб. / за заг. ред. М. Й. Варія. Львів : СПОЛОМ, 2003. 140 с.
9. Ключ П. П., Палюх В. Г., Пустовой А. С., Сенчихін Ю. М., Сировий В. В. Пожежна тактика. Харків : Основа, 1998. 592 с.
10. Ковалишин В. В., Васильєва О. Е., Козяр Н. М. Пінне гасіння : навч. посіб. Львів : СПОЛОМ, 2007. 168 с.
11. Ковалишин В. В., Кусковець С. Л., Луц В. І. Основи створення та експлуатації засобів індивідуального захисту органів дихання. Львів : ЛДУБЖД, 2018. 254 с.
12. Ковалишин В. В., Луц В. І., Пархоменко Р. В. Основи підготовки газодимозахисника : навч. посіб. ЛДУБЖД, 2015. 378 с.
13. Ковальов П. А., Стрілець В. М., Єлізаров О. В., Безуглов О. Є. Основи створення та експлуатація апаратів на стисненому повітрі : навч. посіб. Харків : АЦЗУ, 2005. 359 с.
14. Ковальчук А. М., Зайдовий Ю. В., Антошків Ю. М. Техніка безпеки при проведенні занять з фізичної підготовки : навч. посіб. Львів : СПОЛОМ, 2005. 116 с.
15. Ковальчук А. М., Петренко А. М., Антошків Ю. М., Смоляк Д. В. Виконання навчальних вправ з фізичної та рятувальної підготовки : метод. рекомендації. Львів : ЛДУБЖД, 2020. 90 с.
16. Козяр М. М., Шадрін А. А., Кочан І. В. Цивільний захист. Ч. 1 : Пожежно-рятувальна справа. Ілюстрований словник-довідник. Львів : ЛДУБЖД, 2006. 547 с.
17. Лапін В. М. Безпека життєдіяльності та цивільний захист : навч. посіб. 7-е вид. перероб. і допов. Київ : Знання, 2011. 334 с.
18. Лудченко О. А. Технічне обслуговування і ремонт автомобілів : підручник. Київ: Знання-Прес. 2003. 511 с.

19. Мартюк В. В. та ін. Пожежні автодрабини : навч. посіб. Київ : Альтернативи, 1998. 186 с.
20. Мокрицька Н. П. Право соціального забезпечення : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 536 с.
21. Палеха Ю. І. Організаційна та управлінська культура. Київ : Вид-во Європейського у-ту фінансів, 2000. 211 с.
22. Пархоменко Р. В. та ін.. Методичні рекомендації щодо виконання навчальних вправ з підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та працівників ОРС ЦЗ ДСНС України до виконання завдань за призначенням : навч. посіб. ЛДУБЖД, 2018. 498 с.
23. Пархоменко Р. В., Болібрух Б. В., Рак Т. Є. Пожежна тактика : практикум. Львів : Добра справа, 2008. 267 с.
24. Плахтій Д. Б., Савчук А. М., Підгорний В. К. Безпека життєдіяльності та цивільний захист в запитаннях і відповідях : навч. посіб. / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Огієнка. 2-ге видання. Кам'янець-Подільський : Медоборн, 2010. 247 с.
25. Польшаков В. І., Сахно С. Ю. Економіка, організація та управління технічним обслуговуванням і ремонтом машин. Київ : Центр навчальної літератури, 2004.
26. Правила змагань з пожежно-прикладного спорту. Київ : б. в., 2011. 43 с.
27. Психодіагностика. Психологічний практикум : навч. посіб. / Баклицька О. П., Баклицький І. О., Сірко Р. І., Слободяник В. І. Львів : Сполон, 2015. 464 с.
28. Ратушний Р. Т., Ковальчук А. М., Петренко А. М., Кавецький Л. А. Виконання рятувальних робіт із використанням верхолазного спорядження : навч. посіб. Львів : ЛДУБЖД, 2016. 531 с.
29. Ренкас А. Г., Придатко О. В. Робота з насосними установками пожежних автомобілів. Інтерактивні тренажери. Львів : видавництво НУ "Львівська політехніка", 2007. 84 с.
30. Рудинець М. В. Цивільний захист : електронний навч. посіб. Луцьк : ЛНТУ, 2012. URL: http://lib.lntu.info/books/fepes/op_ta_bgd/2012.
31. Свешнікова М. М., Камінська Н. В. Правові та інституційні засади гендерної політики Європейського Союзу : досвід для України // Захист прав человека : материалы науч.-практ. конф. (Комрат, Молдова, 26 окт. 2017 г.). Комрат, 2018. С. 215-219.
32. Словник гендерних термінів присвячений основній термінології в галузі гендеру та фемінізму. URL: <http://a-z-gender.net/ua/genderna-demokratiya.html>.
33. Стеблюк М. І. Цивільна оборона : підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Знання-Прес, 2003. 455 с.
34. Стеблюк М. І. Цивільна оборона та цивільний захист : підручник. Київ : Знання-Прес, 2007. 487 с.
35. Стоянович О. Э., Шкарабура Н. Г. Пособие по пожарно-строевой подготовке. Черкасы, 2001. 346 с.
36. Стратегії гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки. URL: <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equality-strategy>.

37. Стрілець В. М. Засоби індивідуального захисту органів дихання. Основи створення та експлуатації : навч. посіб. Харків : АПБУ, 2001. 118 с.
38. Цивільний захист : конспект лекцій (для студентів всіх спеціальностей і форм навчання) / В. О. Васійчук, В. Є. Гончарук, О. С. Дацько; за заг. ред. В. Є. Гончарука. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. 208 с.
39. Чапрак Н. І., Андрієнко І. М. Навчально-методичний посібник із попередньої підготовки (стажування) та спеціальної підготовки рятувальників гірських пошуково-рятувальних загонів Державної спеціалізованої аварійно-рятувальної служби пошуку і рятування туристів МНС України. Ч. 2. Київ, 2007.
40. Чернов С. М., Ковалишин В. В. Ізолюючі апарати. Обслуговування та використання. Львів : Сполом, 2003. 196 с.
41. Яковчук Р. С., Саміло А. В. Правознавство та правові основи цивільного захисту України : навч. посіб. Львів : ЛДУБЖД, 2017. 483 с.

Електронні ресурси

1. <http://www.rada.kiev.ua/>—офіційний сайт Верховної Ради України
2. <http://www.kmu.gov.ua/>—офіційний сайт Кабінету Міністрів України
3. <http://www.minjust.gov.ua/>—офіційний сайт Міністерства юстиції України
4. <http://www.mlsp.gov.ua/>—офіційний сайт Міністерства соціальної політики України
5. <http://www.pfu.gov.ua/>—офіційний сайт Пенсійного фонду України
6. <http://nads.gov.ua/>—офіційний сайт Національного агентства України з питань державної служби
7. <http://www.social.org.ua/>—офіційний сайт Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України
8. <http://www.fse.gov.ua/>—офіційний сайт Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності
9. <http://www.ispf.gov.ua/>—офіційний сайт Фонду соціального захисту інвалідів
10. <http://www.president.gov.ua/>—офіційний сайт Президента України
11. <http://www.dcz.gov.ua/>—офіційний сайт Державної служби зайнятості України
12. <http://www.dsns.gov.ua/>—сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій
13. <http://www.nau.kiev.ua/>—Нормативні акти України
14. Віртуальне навчальне середовище Львівського державного університету безпеки життєдіяльності [Електронний ресурс]. – Доступний з : www.ubgd.lviv.ua/moodle.

Доцент кафедри ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій інституту післядипломної освіти
Львівського державного університету
безпеки життєдіяльності,
к.ю.н., доцент

Віталій ЛЮБЛІН